

7/5734

T.C.
BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
İhracat Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.DTM.0.02.03.01-100

13.02.02

6910

İVEDİ

KONU:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI
GENEL SEKRETERLİĞİNE

İLGİ: 30.1.2002 tarih ve 31425 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereğince, Afyon Milletvekili Sayın Sait Açba'nın yazılı soru önergesine ilişkin hazırlanan cevap Ek'te sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Prof. Dr. Tunca TOSKAY
Devlet Bakanı

EK: Soru Önergesine İlişkin Cevap (5 sayfa)

Afyon Milletvekili Sayın Sait Aba'nın Devlet Bakanı Sayın Prof. Dr. Tunca Toskay Tarafından Cevaplanmak Üzere TBMM Başkanlığı'na Sunduđu Soru Önergesi'ne İlişkin Yanıtlar

Bilindiđi üzere, ilk ihracatçı Birliđi; 1936 yılında çıkarılmış olan Ticarete Tađışın Men'i ve İhracatın Murakabesi ve Korunması Hakkındaki 1705 sayılı Kanuna ek 15 Haziran 1936 tarih ve 3330 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3018 sayılı Kanunun 7 nci maddesindeki; "Hükümet, lüzum gördüđu mıntikalarda muayyen malların ihracıyla meşgul ruhsatnameli tacirlerin, birlikler kurmalarını emredebilir." hükmüne istinaden Ulu Önderimiz Atatürk'ün direktifleri doğrultusunda ve bizzat Reisicumhur olarak imzaladıđı 4.3.1937 tarih ve 2/6107 sayılı Kararname ile "Dođu ve Cenup Vilayetleri Mıntıkası Canlı Hayvan İhracatçıları Birliđi" olarak kurulmuş bulunmaktadır.

Bugün itibariyle, Dış Ticaret Müsteşarlığının 4059 sayılı Kuruluş Kanununun 6/c maddesinde; "Müsteşarlığın bađlı kuruluşları; İhracatçı ve İthalatçı Birlikleri ve bunların oluşturduđu Dış Ticaret Birlikleri Üst Kuruluşu ile İhracatı Geliştirme ve Etüd Merkezidir. İhracatçı Birlikleri, İthalatçı Birlikleri ve bunların üst kuruluşlarının teşkilatlanma, işleyişleri, gelirleri, gelirlerinin kullanım esasları, iştigal sahaları, denetimleri organları ve üyeliđe ilişkin esasları ile üyelerinin hak ve yükümlölüklerini gösteren statüleri, Bakanlar Kurulu Kararı ile belirlenir" hükmü yer almaktadır.

İhracatçı Birlikleri, söz konusu kanun hükmü çerçevesinde, 93/4614 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına istinaden, ihracatçıları teşkilatlandırmak suretiyle ihracatı artırmak, ihracatçıların mesleki faaliyetlerini ve ilişkilerini tanzim etmek ve Müsteşarlığın vereceđi görevleri ifa etmek üzere sektörel bazda kurulan, özel bütçelere sahip kuruluşlar olup, görevleri aşağıdadır.

1- Mesleki ahlak ve dayanışmayı korumak,

2- İhracatın ülke menfaatine uygun olarak gelişmesine çalışmak,

3- İştigal sahasına giren maddelerin cins, nev'i ve miktar itibariyle üretim ve ihracat potansiyelinin dış taleplere göre ayarlanabilmesini temin için çalışmalar yapmak ve önerilerde bulunmak,

4-Çalışma konusuna giren malların ihracatının artırılması ve daha iyi değerdendirilebilmesi için incelemeler yapmak, kurs ve seminer düzenlemek ve ayrıca Müsteşarlığın iznini almak kaydıyla amaç ve görevlerini gerçekleştirmeye yönelik olarak vakıf kurmak veya kurulmuş olanlara iştirak etmek, sektörü ile ilgili mevcut eğitim ve öğretim kurumlarına yardımda bulunmak, yenilerinin kurulmasına öncölük etmek ve katkıda bulunmak,

5- Üyelerin çalışmalarında karşılaşıcakları güçlükleri gidermeye çalışmak, alıcısı tarafından haksızlıđa uğratıldıđı tespit edilen üyelerin hakları için yetkili kuruluşlar nezdinde girişimlerde bulunmak,

6- Uluslararası kuruluşlarla mesleki bazda üyelerin menfaatlerini ülke çıkarları çerçevesinde koruyucu ilişkiler kurmak ve geliştirmek,

7- Bütçe imkanları göz önünde tutularak, Müsteşarlığın izni alınmak kaydıyla, yurt içinde hizmet birimleri kurmak ve yurt dışında temsilcilik açılması için ortak yönetim kuruluna teklifte bulunmak,

8- Mensup ve üyelerine hizmet verecek taşınmaz mal almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek alıp vermek ve bunlarla ilgili işlemleri bütçe imkanlarını dikkate alarak yerine getirmek,

9- Üyelerine ortak hizmet verecek şirket, tesis ve işletmeler kurmak, kurulmuş olanlara iştirak etmek,

10- Sergi açmak ve açılan fuar ve sergilere iştirak etmek, tanıtma faaliyetlerinde bulunmak, laboratuvarlar kurmak, satış mukaveleleri geliştirmek,

11- Konuları ile ilgili olarak Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak.

İhracatçı Birlikleri bu görevlerinin yanı sıra;

1- Dış Ticaret Müsteşarlığının yetki ve sorumlulukları dahilinde madde ve ülke politikalarının oluşturulmasında bilgi ve istatistiki veri sağlanması,

2- Madde ve sektör bazında ihracatın takibi, potansiyel ürünlerimize ihraç gücü kazandırılması ve teşvik edilmesi hususunda sektörle işbirliği halinde gerekli politikaların oluşturulması,

3- Devlet Yardımları mevzuatı kapsamındaki taleplerin incelenmesi ve sonuçlandırılması,

4- ABD ve Kanada tarafından ülkemiz menşeli tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatına uygulanmakta olan kotaların dağıtımı ve kontrolü,

5- Irak örneğinde olduğu gibi, Birleşmiş Milletler Kararları uyarınca ekonomik yaptırım uygulanan ülkelere yönelik ihracatın kayıt ve takibi,

6- Wassenaar Düzenlemesi, Füze Teknolojisi Kontrol Rejimi, Kimyasal Silahlar Sözleşmesi gibi ülkemizin taraf olduğu anlaşmalar gereği tespit edilmiş bulunan ürünlerin ülke ve nihai kullanıcı açısından takibi,

7- Ülkemiz ihraç ürünlerine yönelik olarak uygulanan Anti-Damping ve Telafi Edici Vergi uygulamalarına karşı sürdürülen hukuki çalışmaların organizasyonu,

8- Bazı ülkelere yönelik “gönüllü ihracat kısıtlamaları” faaliyetlerinin izlenmesi,

9- Ülkemiz ihracatçıları ile yabancı alıcıları bir araya getirmek amacıyla hedef ülkelere “Ticari Heyet” programları düzenlemek ve yabancı ülkelere “Alım Heyetleri” getirmek, görevlerini de ifa etmektedir.

Diğer taraftan, gerek İhracatçı Birlikleri Kararı’nın 6 ncı maddesi gerekse, İhracat Yönetmeliğinin 4 üncü maddesi (c) ve (h) bentleri ile 5, 6 ve 19 uncu maddeleri çerçevesinde, ihracatçıların gümrük beyannamelerini gümrük idarelerine ibrazından önce yapılan ihracatın kayıt altına alınmasını teminen ihracatçı birliklerince onaylanması da Birliklerin görevleri arasındadır.

Bilindiği üzere, gümrük idarelerince tutulmakta olan istatistiki veriler yaklaşık 3 ay gibi bir gecikmeyle takip edilebilmektedir. Özellikle, ihracat politikalarının etkin bir biçimde takibi ve denetimi için ihracat bilgilerinin günlük olarak alınabilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu itibarla, ihracat işlemleri aşamasında gümrük beyannamelerinin ihracatçı birliklerine kayıt yükümlülüğü, ihracatımızda kontrol mekanizmasının en etkin bir şekilde çalıştırılması, Türkiye genelinde ihracat kayıtlarının firma, sektör, ürün, alıcı ülke ve gümrük kapıları bazında günlük ve karşılaştırmalı bir şekilde takip edilerek, ihracat politikalarının sağlıklı olarak tespit edilebilmesi ve ihracatla ilgili tedbirlerin zamanında alınmasına imkan sağlamaktadır. Avrupa Birliği ülkelerinde de ithalat ve ihracat istatistiklerin günü gününe takip edildiği bir sistemin mevcudiyeti bilinmektedir.

Bu itibarla, yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde, ihracat işlemleri aşamasında gümrük beyannamelerinin İhracatçı Birliklerince onaylanması ülkemiz açısından büyük önem arz etmektedir.

İhracatçı Birlikleri, halen ülke genelinde 13 genel sekreterlik bünyesinde 20 sektörde 56 birlik ve büyük çoğunluğu otomasyona geçen gümrük idareleri nezdinde olmak üzere 50'ye yakın irtibat bürosu ile hizmet vermekte, tüm birlikler ve irtibat büroları son derece modern bilgisayar ağı ile birbirlerine bağlı bulunmaktadır.

İhracat işlemlerinde herhangi bir gecikmeye meydan verilmemesini teminen otomasyona geçen gümrük idareleri nezdinde gümrüklerle eş zamanlı olarak irtibat büroları açılmakta ve gerekli alt yapı ve personel ihtiyaçları zamanında karşılanmakta ayrıca, ihtiyaç duyulması halinde hafta sonları da dahil fazla mesai uygulanarak ihracatçılarımıza zamanında hizmet verilmektedir.

Birlik bütçeleri her yıl birlik yönetim kurulu tarafından hazırlanmakta ve genel kurulun onayına sunulmaktadır. Genel kurulca kabul edilen bütçelerden yapılan harcamalar ise birlik yetkili organlarınca gerçekleştirilmektedir.

İhracatçı Birliklerinin gelirleri, İhracatçı Birlikleri Kararının 40 ıncı maddesinde; giriş aidatı, yıllık aidat, nispi aidat, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirler olarak yer almaktadır. Giriş, yıllık ve nispi aidatın miktar ve oranları birlik genel kurulları tarafından diğer gelirler ise birlikler arası mutabakatla belirlenmektedir.

Diğer taraftan, İhracatçı Birlikleri Yönetmeliği'nin 22 nci maddesi (c) fıkrasında ihraç edilen malın FOB bedelinin binde yarımından az ve binde beşinden fazla olamayacağı hükmü yer almaktadır. Bu hüküm çerçevesinde bugün itibarıyla alınan nispi aidat miktarları bu oranlar arasında değişmektedir.

Birlikler gelirlerini, personel giderleri, genel giderler, yönetim giderleri ve yukarıda sayılan görevleri gereği yapmış oldukları faaliyetler için sarfetmektedirler.

Diğer taraftan, Dış Ticaret Müsteşarlığı, ihraç ürünlerimizin tanıtılması, ihracatımızın artırılması ve geliştirilmesine yönelik faaliyetlerini, Müsteşarlık bütçesinin yetersiz olduğu durumlarda İhracatçı Birlikleri ile birlikte, birliklerin maddi desteklerinden de yararlanmak suretiyle sürdürmektedir.

Öte yandan, ihracatta bürokratik işlemlerin azaltılması Müsteşarlığımızın özel önem verdiği başlıca konulardandır. Bu konuda müteaddit defalar başta Gümrük Müsteşarlığı olmak üzere çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarıyla toplantılar yapılmış ve bürokratik işlemlerin azaltılması sağlanmaya çalışılmıştır. Ancak, yapılan bu toplantılar sonucunda ihracat aşamasında aranan belgelerin bir kısmının uluslar arası anlaşmalardan ve diğer bir kısmının ise muhtelif kamu kurum ve kuruluşların kendi yasal düzenlemelerinden kaynaklanan nedenlerle düzenlenmek zorunda olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte, yeni düzenlemeler yapılması aşamasında Müsteşarlığımız ihracatta bürokratik işlemlerin azaltılması konusunda çalışmalara devam etmektedir.

Bilindiği üzere, gümrük idarelerinin modernizasyonu projesi kapsamında gümrük işlemlerinde otomasyona geçilmesi ve bu çerçevede gümrük beyannamelerinin elektronik ortamda hazırlanmasına olanak tanınması yönündeki çalışmalar tamamlanma aşamasındadır.

Elektronik ortama geçiş sırasında ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde İhracatçı Birliklerine verilen gümrük beyannamelerinin kontrol edilmesine ve onayına dair yükümlülüklerin nasıl sürdürüleceği ve bu tür işlemlerin elektronik ortamda gümrük idarelerinin sistemine adapte edilerek mükellefler yararına ne şekilde basitleştirilebileceği yönünde çalışmalar sürdürülmektedir.

İhracatçı Birliklerinin, Dış Ticaret Müsteşarlığının bağlı kuruluşu olması sıfatıyla üstlendiği görevler nedeniyle gümrük otomasyon sistemine bir şekliyle taraf olmak zorundadır. Nitekim, Gümrük Müsteşarlığı'nın Maliye Bakanlığı ile ithalat işlemlerinde gümrük vergilerinin otomasyon sistemi çerçevesinde tahsiline yönelik imzaladığı protokol ve kurduğu işbirliği aynı tür zorunluluğun bir tezahürüdür. Aynı gerekçeyle, dış ticaret işlemlerinde yetki ve sorumluluğu bulunan diğer kamu kurum ve kuruluşlarının da zaman içerisinde bu otomasyon projesi kapsamında elektronik ortamda interaktif işlem yapar hale gelmeleri, Başbakanlık Kamu Net Üst Kurulu E-Türkiye hedefi, Avrupa Birliği çerçevesinde üstlendiğimiz E-Avrupa- Girişimi yükümlülüğü ve işbirliği içinde bulunduğumuz diğer uluslar arası örgüt ve kuruluşlar nezdindeki hedeflere uygun bir nitelik arz etmektedir.

Ayrıca genelde dış ticaret özelde ise ihracat mevzuatımız sadece herhangi bir projenin uygulamaya konulmasıyla ilgili olarak değil, günümüzün değişen koşullarına uyum, ihracatımızın geliştirilmesi ve ihracatçımıza mümkün olan kolaylığın sağlanmasını teminen sürekli revize edilmektedir.

Diğer taraftan, "İthalatçı Birliklerinin Kuruluşu, İşleyişi, Çalışma Sahaları, Organları, Üyelerinin Hak ve Görevlerine Dair Karar" 5 Ocak 2002 tarihli ve 24631 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiş (5 inci maddesi hariç) bulunmaktadır.

İthalatçı Birliklerinin oluşturulmasında, son yıllarda ekonomide görülen gelişmeye bağlı olarak ithalatın, ekonominin ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yönlendirilmesi gereği önemli bir rol oynamıştır.

Nitekim, ithalatın genel seyrine bakıldığı zaman toplam ithalatın 2000 yılı itibariyle, 54,5 milyar A.B.D. Doları olarak gerçekleştiği görülmektedir.

Ancak, halihazırda, genel ithalat rakamları yaklaşık 3 aylık gecikme ile temin edilebilmekte, gümrük tarife istatistik pozisyonları bazında ithalatın takibi ise 4-5 aylık gecikme ile sağlanabilmektedir.

İthalata ilişkin istatistiki verilerin geç temin edilmesi, gerek genel ithalata karşı, gerekse sektörler bazında ithalatın yönlendirilmesi ve madde bazında ticaret politikası araçlarının uygulanmasında seri karar alma ve etkin politikaların takibini olumsuz yönde etkilemektedir.

Bu çerçevede, İthalatçı Birliklerinin tesisi ile; İhracatçı Birlikleri örneğinde olduğu gibi, ithalatın genel olarak ve madde bazında çok kısa sürede takibi mümkün olabilecek ve bu suretle, ithalattaki gelişmelerin izlenmesi ve gerektiğinde icabeden tedbirlerin zamanında ve etkin olarak tatbiki imkanı ortaya çıkacaktır.

Piyasa ekonomisinin işleyişinde 1980'den itibaren önemli gelişmeler yaşanan ülkemizde, İthalatçı Birliklerinin kurulması halinde oluşacak bilgi birikimi ile piyasalar arası şeffaflığın sağlanacağı ve piyasa ekonomisinin, ekonominin tüm sektörlerine optimum yarar sağlayacak şekilde işlemesine katkıda bulunulacağı da düşünülmektedir.

Diğer yandan, ithalatın önemli boyutlara ulaşmış olması nedeniyle, İthalatçı Birlikleri, Türk sanayinin ihtiyacı olan hammadde, yatırım malı ve ara mallarını en iyi kalitede ve ucuza temin ederek ülke kalkınmasına yardımcı olmak ve Türk sanayini dış rekabete daha iyi hazırlamak amacıyla İhracatçı Birlikleri statüsüne benzer nitelikte kurulmuştur.

İthalatçı Birliklerinin kurulması ile dış ticaret politikasının yönlendirilmesinde özel sektörün kurumlaşmış düşünce ve uygulamalarına yer verilerek serbest ekonomi kuralları çerçevesinde üyelerinin çıkarlarının azamileştirilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, konuya Gümrük Birliği ve Dünya Ticaret Örgütü perspektifinden bakıldığında, İthalatçı Birliklerinin kurulması ile, Türk ithalatçılarının uluslararası kuruluşlar nezdinde menfaatlerinin korunmasında ve uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerimizin ithalatçılara daha etkin bir şekilde iletilerek gereğinin yapılmasında önemli gelişmeler sağlanabileceği ve muhtemel yanlış anlama ve uygulamaların en aza indirilebileceği de düşünülmektedir.

Dış ticaretin giderek önem kazandığı ve hacminin arttığı günümüzde, ithalatın bilinçli olarak yapılması ve bundan sağlanacak faydanın azamileştirilmesi için yurt içinde kurulacak hizmet birimleri sayesinde, dünya ve iç piyasadaki gelişmeler, birlikler tarafından izlenerek üyelerinin ihtiyaçlarının en uygun koşullarla temin edilmesi sağlanılabilecek, bu durum, ithal ürünlerinin kalitesini yükseltirken maliyetinin de düşmesine neden olabilecektir.

Öte yandan, İthalatçı Birliklerince, giriş aidatı, yıllık aidat, nispi aidat, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirler adları altında gelir tahsilatı yapılması öngörülmekte olup, giriş ve yıllık aidatlar ile nispi aidatların miktar ve oranları Birlik Genel Kurulu tarafından, hizmet karşılığı alınacak ücretler ile diğer gelirlerin ise Yönetim Kurulları tarafından belirleneceği "İthalatçı Birliklerinin Kuruluşu, İşleyişi, Çalışma Sahaları, Organları, Üyelerinin Hak ve Görevlerine Dair Karar" ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Mezkur Bakanlar Kurulu Kararı'nın 4 üncü maddesinde, İthalatçı Birliklerinin görevleri; sanayinin ihtiyacı olan ithal mallarının süreklilik içerisinde dünya fiyatları ve kalitesinde temin edilmesine yönelik bilgi toplamak, piyasa araştırması yapmak, bunları değerlendirmek, ilgililere rapor etmek; yurt içinde hizmet birimleri kurmak, uluslararası kuruluşlar ve dünya ticaretindeki gelişmeler hakkında üyelerini bilgilendirmek; üyeleri için danışma birimleri oluşturmak ve Birlik faaliyet alanına giren konularda araştırmalar yapmak veya yaptırmak; çevre, tüketici hakları ve taşımacılık gibi konularda çalışmalar yapmak; ilgili kuruluşlar nezdinde üyelerini temsil etmek ve

temaslarda bulunmak; ithalatçılara bilgi yardım hattı oluşturmak ve bu çerçevede dış ticaret mevzuatına ilişkin konularda üyelerine bilgi vermek ve diğer muhtemel gelişmelerden üyelerini haberdar etmek; küçük ve orta boy işletmelere mevzuat ve bilgi desteği vermek; yurt içi ve uluslararası toplantı, seminer ve fuar düzenlemek; ithalat rehberleri, kataloglar ve süreli yayınlar hazırlamak ve yayımlamak; hizmet verecek taşınır ve taşınmaz mal almak, yaptırmak, satmak, kiralamak, rehin ve ipotek işlemleri tesis etmek ve bunlarla ilgili işleri yerine getirmek, amacı çerçevesinde, şirket, laboratuvar, test, muayene ve belgelendirme kuruluşu, vakıf, büro, tesis ve işletme kurmak ve Müsteşarlıkça verilecek diğer görevleri yapmak şeklinde sayılmaktadır.

İthalatçı Birliklerinin bütçe giderleri, görevlerini yerine getirmek amacıyla yapacakları harcamalar ve birlik işlerinin yürütülmesi ile personel giderlerinin karşılanması amaçlarıyla yapılacak harcamalardan oluşacaktır. Sene başında hazırlanan Birlik Bütçelerindeki giderlerin, geçmiş dönemlerdeki bütçe uygulamaları ve yeni dönem ile ilgili faaliyet programı göz önünde tutularak, yıl içinde fasıllar arasında mümkün mertebe aktarmaya gerek göstermeyecek şekilde belirlenmesi öngörülmektedir. Hesap yılı sonunda ortaya çıkan gelir fazlası ve harcamalardaki tasarruflardan Birlik Yedek Akçesi ayrılacaktır.

Öte yandan, mezkur Bakanlar Kurulu Kararı'nın 16 ncı maddesi uyarınca, mevcut ve kurulacak birlikleri desteklemek, birlikler arası hizmet standardını sağlamak, hizmeti geliştirmek, ortak hizmet verecek taşınmaz mal almak, yaptırmak ve kiralamak ve bunların giderlerini karşılamak, ithalata dönük faaliyetlerde ortak hizmet verecek büro, vakıf, şirket, tesis ve işletmeler kurmak, kurulmuş olanlara iştirak etmek, birlikler ile müsteşarlık arasında bilgi akımı ve haberleşmeyi kolaylaştırıcı tedbirler almak, ortak yayın, araştırma, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak gibi amaçların gerçekleştirilebilmesine yönelik tasarruflar dolayısıyla gerekebilecek hizmet ve idari giderler yanında, temsil ve ağırlama giderlerinin karşılanabilmesini teminen birliklerin hesap yılı sonunda ortaya çıkan yedek akçelerden Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın belirleyeceği miktar ve nispetlerde yapılacak kesintilerden oluşmak üzere Müsteşarlık nezdinde birlikler arası ortak fon oluşturulması öngörülmektedir.

İthalatın İthalatçı Birlikleri vasıtasıyla organize edilmesi ile, dünyadaki gelişmelerden anında bilgi sahibi olan ve teknolojik imkanları son derece gelişmiş, konusunda veya sektöründe uzmanlaşmış olan büyük şirketlerin ucuz ve kaliteli mal ithalatı yapma yönünde sahip oldukları bilgilerin, özellikle üretici-ithalatçı niteliğini haiz KOBİ'lerce de paylaşılması imkanı ortaya çıkabilecektir.

Bu husus, büyük oranda ithal girdiye dayalı sanayi ürünleri ihracatı için de itici bir güç oluşturacak, sanayimizin ihtiyacı olan hammadde ve yatırım mallarının fiyat ve kalite açısından daha uygun koşullarla ve süreklilik içerisinde sağlanmasıyla sanayimizin rekabet gücü artacak, buna bağlı olarak da ihracat potansiyelimizde artışlara imkan sağlanacaktır.